

Maciej Szatkowski
Streszczenie rozprawy doktorskiej
„Ponowoczesny świat w twórczości Meng Jinghuia”

Rozprawa pod tytułem „Ponowoczesny świat w twórczości Meng Jinghuia” została napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Lidii Kasarełło.

Zagadaniem przewodnim rozprawy doktorskiej jest analiza twórczości reżyserskiej i dramaturgicznej Meng Jinghuia (孟京辉). W pracy autor stara się dowiedzieć, że dotychczasowy dorobek artysty jest głęboko osadzony w estetyce sztuki ponowoczesnej. Objawia się ona w kilku warstwach – realizatorskiej, literackiej, społecznej oraz doboru tematów.

Po okresie maoistowskim Chiny zaczęły zmieniać się w szybkim tempie dzięki reformie otwarcia Deng Xiaopinga. Gorączka kultury, masakra studencka na placu Tian'anmen oraz niezwykle szybki rozwój gospodarczy, który pochłania mnóstwo ofiar to wydarzenia, które wyznaczają cezury w rozwoju kultury lat 80. i 90., w tym teatru. Wszelkie reformy, hasła i slogany, kampanie społeczne i polityczne, zmieniająca się szybko rzeczywistość czy eugeniczne próby definiowania *nowego Chińczyka* to tematy, które zauważa środowisko chińskiego teatru mówionego (*huaju*).

W rozprawie doktorskiej autor odnajduje ponowoczesne kategorie właściwe dla środowiska i czasu powstawania sztuk i tekstów dramatycznych. Wśród głównych wyróżników postmodernizmu w działalności dramaturgicznej i teatralnej Menga należy wymienić – intertekstualność, korespondencję sztuk scenicznych, zabawy konwencją, karnawałowe stylizacje językowe, *ponowoczesność jako źródło cierpienia* i postdramatyczność.

Meng Jinghui jest zafascynowany estetyką teatru absurdu, założeniami formalnymi teatru Grotowskiego, europejskimi eksperymentalistami teatralnymi i dramaturgami (głównie tymi z lat 1950-70 np. Handke, Ionesco, Beckett, Fo). Stworzył najbardziej rozpoznawalny w Chinach teatr początku XXI wieku. Droga do ogromnej popularności nie była łatwa i prowadziła przez trudne lata rzeczywistości chińskiej lat wcześniejszych. Ten właśnie okres (1991-1999) w twórczości reżysera jest najwyżej ceniony przez krytykę i jest głównym przedmiotem badań w pracy doktorskiej. W tym celu w rozprawie autor wybrał te realizacje, które stanowiły kamienie milowe w twórczości Menga - „Ja kocham XXX” (1994), „Przypadkową śmierć anarchisty” (1998), „Zakochanego nosorożca” (1999) oraz „Dwóch psów poglądy na życie” (2008).

Meng Jinghui to twórca całkowicie postmodernistyczny, nie bojący się śmiałych eksperymentów z formą teatralną i z tekstem. W rozprawie autor skupia się na opisanu tej twórczości przy pomocy narzędzi wypracowanych przez socjologię, teatrologię czy badania literackie, wśród których główne to (w kolejności występowania):

- Kapitalizm emocjonalny wg Evy Illouz
- Postdramatyczna forma spektaklu i tekstu wg Lehmana oraz intertekstualność
- Karnawalizacja języka, karnawalizacja sceniczna wg Bachtina i jego badaczy
- Obcy w społeczeństwie ponowoczesnym, człowiek z zewnątrz wg teorii socjologicznej Zygmunta Baumana

Rozprawa zawiera trzy tłumaczenia głośnych dramatów Meng Jinghuia, nie tłumaczonych do tej pory na język polski.

Praca podzielona jest na 7 rozdziałów. Pierwsze dwa opisują historię teatru mówionego w Chinach, wiele miejsca poświęcając teatrowi awangardowemu i *niepokornemu*, którego Meng Jinghui jest reprezentantem. Drugi rozdział stanowi próbę definicji Menga jako artysty wymykającego się łatwemu klasyfikowaniu.

Trzeci rozdział to analiza dramatu i spektaklu „Ja kocham XXX” z 1994 roku jako najważniejszego chińskiego manifestu postdramatycznego.

Rozdział czwarty jest opisem przedstawienia „Przypadkowa śmierć anarchisty” Daria Fo. Spektakl stanowił krótki zwrot w kierunku sztuki komunizującej. Autor rozprawy zauważył na przykładzie teatru błazeńskiego nietypowe łącznie estetyki zachodniej (komedia dell'arte) z chińską (*huajixi*).

Kolejny rozdział został poświęcony największemu sukcesowi komercyjnemu w historii chińskiego teatru mówionego (*huaju*) czyli „Zakochanemu nosorożcowi”. Autorzy sztuki zwracają uwagę na losy jednostek, które nie potrafią odnaleźć się w szybko zmieniającym się świecie. W pracy do opisu tego zjawiska wykorzystana została m. in. teoria Evy Illouz na temat kapitalizmu emocjonalnego w czasach gospodarki wolnorynkowej.

Ostatni rozdział, w którym omówione są „Dwóch psów poglądy na życie” zwraca uwagę na topos Obcego w czasach ponowoczesnych, które jak pisze Bauman, są dla niego źródłem cierpień. W rozdziale autor podejmuje próbę zdefiniowania *nowych Chin*, *nowego Chińczyka* oraz elementów eugeniki społecznej rodzącej się w chińskim społeczeństwie.

